

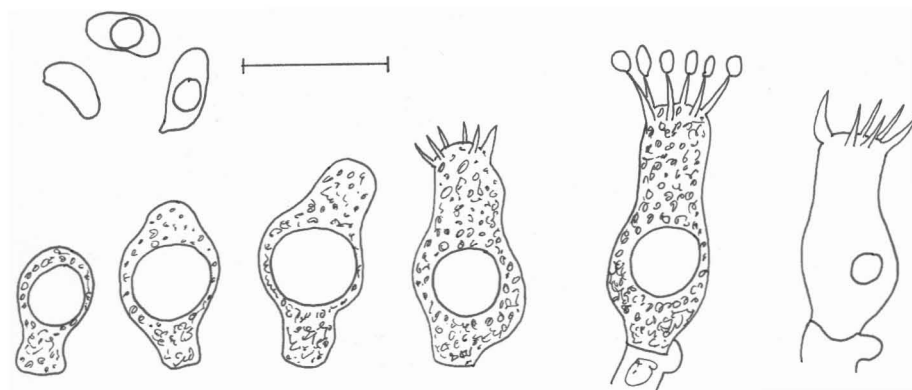
BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Een netje op de heide

Dam, N. 2005. *Sistotrema dennisii*, an apparently rare, resupinate poroid fungus on acid, moss-covered soil (with *Campylopus introflexus*), was found abundantly on two sites in the Hoge Veluwe national park. *Coolia* 48(1): 16-17.

Aan het eind van het paddestoelenseizoen ga ik zo mogelijk een paar dagen paddestoelen zoeken in dennenbossen op voedselarme zandgrond, waar de bodem vooral met mos, korstmos en af en toe wat heide bedekt is, maar vrijwel zonder gras, kruiden of struiken. Mij bekende voorbeelden zijn het roemruchte Hulshorsterzand, het Caitwicker zand en stukken van het Planken Wambuis, en ook op de Hoge Veluwe zijn best nog veel van dergelijke plekken te vinden. Deze bossen zijn nogal droogtegevoelig, maar eind oktober, begin november is in ieder geval de bovenlaag van de bodem goed vochtig, en is het voor paddestoelen vaak top. Er zijn veel specifieke soorten te vinden, zoals de Gele ridderzwam (*Tricholoma equestre*) en de Glanzende ridderzwam (*T. portentosum*), maar ook gewonere, zoals de Schubbige fopzwam (*Laccaria proxima*) en de Gestreepte trechterzwam (*Clitocybe vibecina*). In al die gevallen gaat het vaak om indrukwekkend grote aantallen. Schoonheid is subjectief, en hoewel ik normaal gesproken niet zo onder de indruk ben van bijvoorbeeld de Gestreepte trechterzwam, wordt dat anders als er vele honderden exemplaren in tientallen dooreengevlochten heksenkringen staan.

Maar goed, eigenlijk gaat het nu om iets anders. Zondag 31 oktober was ik op de Hoge Veluwe, Oud-Reemsterzand en Otterlosche zand. Grote delen van de ooit kale zandgrond worden hier bedekt door een mos dat ik ken als tankmos (*Campylopus introflexus*; ook wel grijs kronkelsteeltje genoemd). Die moslaag heeft de neiging om in allemaal kleine stukjes (zeg 3-6 cm in doorsnede) open te breken, net alsof er een heel leger merels bezig is geweest. Op die aarde-met-mos-kluitjes, of op de zijanten, of soms zelfs eronder, waren vaak wittige vlekken te zien. Bij nader inzien bleken dat dunne, zachte, korstvormige buisjeszwammen te zijn. De buisjes waren zelden meer dan een paar millimeter lang, soms slechts een fractie daarvan, en zaten vrijwel direct op het substraat, met slechts een dunne, wat wattige tussenlaag. Kleur zuiver wit, en met wat onregelmatige poriën, die wel een beetje aan de Witte tandzwam (*Schizopora paradoxa*) deden denken.

Determinatie was niet zo'n probleem: *Sistotrema dennisii*. Maar het was wel even schrikken om te zien dat dit een soort is die niet in het Overzicht van de Paddestoelen in Nederland staat. Inmiddels is hij al wel eerder gemeld: op de NMV-website staat hij bij de aanvullingen op de Standaardlijst.

Of het nu om een echt zeldzame soort gaat is me onduidelijk. Op beide genoemde terreinen kwam hij veel voor, maar, gravend in m'n geheugen, ik kan me geen eerdere eigen waarnemingen herinneren. Deze dag heb ik er in ieder geval vele tientallen gezien.

Sistotrema's zijn overigens nog wel leuke korstjes. Onder de microscoop zijn ze goed herkenbaar aan hun met vele oliedruppels gevulde hyfen en, vooral, aan hun urnvormige basidiën (die lijken wel wat op Barbapapa's) met zes of acht, in plaats van de gebruikelijke vier, sporen er op. In de bijgaande figuur zijn basidiën in een aantal stadia afgebeeld (uit vers materiaal van *S. dennisii*; ze worden ouder van links naar rechts). Linksboven staan een paar sporen; die zijn ongeveer $4-6 \times 2-2,5 \mu\text{m}$ groot en vaak een beetje gebogen.

Nico Dam, Malden
Aphylophorales-werkgroep Cristella

Een rijke groeiplaats van de Blauwe molenaarsatijnzwam

Noordeloos, M.E. & Wouda, H.A. 2005. A rich find of *Entoloma bloxamii*. Coolia 48(1): 17-18.

Eind september trof één van ons (HAW) tijdens een inventarisatie van de leemputten van Staverden (Gld) een opvallende, blauw gekleurde paddestoel aan die in een grote groep in een schraal grasland groeide. De plaatjes, die aanvankelijk wit waren, deden hem vermoeden dat het om een ridderzwam ging, maar al spoedig bleek dat de plaatjes roze kleurden. De determinatie Blauwe molenaarsatijnzwam (*Entoloma bloxamii*) werd vervolgens door MEN bevestigd. Twee dagen later werden tijdens een gezamenlijke excursie op verschillende plaatsen in het terrein exemplaren van deze soort aangetroffen. Die lagen zo ver uit elkaar, dat vastgesteld moest worden dat het om verschillende mycelia ging. De rijkste groeiplaats telde meer dan 20 exemplaren in goede staat, die dan ook van alle kanten werden gefotografeerd. *Entoloma bloxamii* is een zeer zeldzame verschijning, die zeer kieskeurig lijkt te zijn in zijn standplaats: onbemeste graslanden, bij voorkeur op iets kalkrijke grond. In de Rode lijst is hij opgenomen als gevoelig, vooral door de kwetsbaarheid van zijn biotoop, dat door verruiging en vermeting steeds meer verdwijnt. Ook internationaal gezien is de Blauwe molenaarsatijnzwam een zeldzame verschijning die in verschillende Europese landen hoog op de rode lijsten staat.

Het materiaal van Staverden kon als volgt worden gekarakteriseerd:

Hoed tot 90 mm breed, gewelfd tot vlak met een spitse of afgeronde umbo en iets ingerolde rand, iets kleverig bij vocht, niet verblekend bij uitdroging, fraai blauw met een iets grijs-paarse zweem, glad, met ingegroeide radiare vezeltjes. Plaatjes matig dicht opeen, uitgebocht aangehecht, vrij breed buikig, eerst wit, dan roze wordend door het rijpen van de sporen, met een onregelmatige, gelijkgekleurde snede. Steel $40-90 \times 5-10 \text{ mm}$, cilindrisch, soms met iets verdikte voet, uiterste top bleek, daaronder met dezelfde kleur als de hoed, aangedrukt vezelig, aan de voet bleker en vaak met een gelige tint. Vlees bleek, bijna wit, geurloos. Sporen $7,0-9,0 \times 6,5-8,0 \mu\text{m}$, vrijwel rond in omtrek, met 5-7